

تحلیل روابط بین معنای معنوی با بهزیستی معنوی، شادی ذهنی، رضایت از زندگی، شکوفایی روانشناختی، امید به آینده و هدفمندی در زندگی دانشجویان

نویسندگان: محمد علی نادی* ایلناز سجادیان**

*نویسنده مسئول: استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، اصفهان، ایران. Email: mnadi@khuisf.ac.ir تلفن: ۰۹۱۳۳۲۶۸۸۵۷
**دانشجوی دکترای روانشناسی، گروه روانشناسی بالینی، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان، ایران.

چکیده

سابقه و اهداف: تعریف معنا در زندگی به اشکال متنوعی از انسجام و یکپارچگی در زندگی تا هدفمندی و برخورداری از جهت یا معناداری و اهمیت هستی‌شناسی از دیدگاه فرد تجربه‌کننده ارائه شده است. هدف اصلی پژوهش حاضر تحلیل روابط بین معنای معنوی با بهزیستی معنوی، شادی ذهنی، رضایت از زندگی، شکوفایی روانشناختی، امید به آینده و هدفمندی در زندگی دانشجویان دانشگاه اصفهان و آزاد اسلامی خوراسگان بوده است.

روش بررسی: جهت انجام این پژوهش از یک طرح پژوهشی همبستگی استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه اصفهان و آزاد اسلامی خوراسگان در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۱۳۸۹ تشکیل می‌دادند که به روش تصادفی طبقه‌ای و با استفاده از جدول تعیین حجم نمونه کوهن و مانیون و مورسون، تعداد ۴۰۰ نفر بعنوان حجم نمونه در نظر گرفته شدند. ابزارهای اصلی گردآوری اطلاعات در این پژوهش شامل مقیاس‌های معنای معنوی ماسکارو و همکاران، بهزیستی معنوی کارمودی و همکاران، شادی ذهنی لیومیرسکی، رضایت از زندگی داینر، شکوفایی روانشناختی داینر و دیسواس-داینر، امید به آینده اسنایدر و همکاران و هدفمندی در زندگی اسپچیر و همکاران بود. پایایی مقیاس‌ها بر حسب ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۸۷، ۰/۵۶، ۰/۶۰، ۰/۸۷، ۰/۸۲، ۰/۷۴ و روایی آنها نیز به شکل صوری و محتوایی توسط متخصصین روانسنجی و موضوعی مورد تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که بین معنای معنوی با دو زیر مقیاس بهزیستی معنوی (باور معنوی و آرامش معنوی)، شادی ذهنی، رضایت از زندگی، شکوفایی روانشناختی، امید به آینده و هدفمندی در زندگی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد و بیشترین رابطه معنای معنوی با هدفمندی در زندگی دانشجویان می‌باشد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام گویای آن بود که در گام اول، هدفمندی در زندگی ۳۸ درصد، در گام دوم با اضافه شدن باور معنوی ۴۷ درصد، در گام سوم با اضافه شدن آرامش معنوی ۵۰ درصد، در گام چهارم با ورود شکوفایی روانشناختی ۵۲ درصد و در نهایت با افزودن امید به آینده ۵۳ درصد از واریانس معنای معنوی تبیین می‌گردد.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد که معنای معنوی به وسیله هدفمندی در زندگی، باور معنوی، آرامش معنوی، شکوفایی روانشناختی و امید به آینده تحت تأثیر قرار گیرد. به عبارت دیگر، زمانی که دانشجویان درک کنند که معناداری در زندگی شان مبتنی بر معنویت است، تلاش می‌کنند که هدفمند رفتار کنند.

واژه‌های کلیدی: معنای معنوی، شادی ذهنی، رضایت از زندگی، شکوفایی روانشناختی، امید به آینده.

طلوع بهداشت

فصلنامه علمی پژوهشی

دانشکده بهداشت یزد

سال دهم

شماره سوم و چهارم

پاییز و زمستان ۱۳۹۰

شماره مسلسل: ۳۲

تاریخ وصول: ۱۳۹۰/۴/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۶/۱۹

مقدمه

زندگی با مجموعه‌ی پیچیده‌ای از اطلاعات مبهم، رویدادهای ناخوشایند و شرایط غیر قابل پیش بینی انسان را به چالش می‌طلبد، با این حال اکثر افراد این رشته تجارب را قابل درک احساس می‌کنند و بیان می‌دارند که معنای زندگی را یافته‌اند (۱). ماهیت راستین زندگی معنادار، در تاریخچه جستجوهای بشری از سابقه‌ی طولانی برخوردار است، چنانچه علاوه بر زیربنای مذهبی به لحاظ مفهوم پردازش فلسفی به نوشته‌های ارسطو که بر رشد فردی و نقاط قوت روانی افراد تأکید می‌کرد و همچنین نوشته‌های آکویناس در دوران رنسانس در مورد پرهیزکاری باز می‌گردد (۲). به علاوه از زمان تولد روانشناسی مدرن پدیده‌شناسی، معنا در زندگی از طریق پژوهش‌های مربوط به کارکرد بهینه‌ی انسانی و تجارب متعالی مورد بررسی واقع شده است (۳). ظهور مفهوم معنا در زندگی به عنوان یک سازه‌ی بالینی در پس نوشته‌های Frankl در مورد تجاربش در یک اردوگاه کار اجباری نازی‌ها محقق شد. از آن زمان به بعد بسیاری از روانشناسان به تبیین معنای فردی در نظریه‌های کارکردی روانشناختی پرداخته‌اند. فرانکل اذعان می‌دارد که انسان هنگامی که احساس می‌کند که وجود هستی‌اش به یک منبع لایزال پیوند خورده است و خود را متکی به چارچوب‌ها و تکیه‌گاه‌های گسترده و قابل اتکایی مانند مذهب و فلسفه‌ی زندگی خویش می‌بیند؛ معنا را در می‌یابد و آن را احساس می‌کند (۴). مجتهد شبستری (۱۳۸۵) معتقد است که زندگی‌های معنادار گوناگون و متفاوتی می‌تواند وجود داشته باشد که زندگی مؤمنانه یکی از آنهاست (۵). Almond و همکار زندگی

معنادار را به عنوان یک فرایند باورهای فردی می‌دانند تا یک منبع نهایی از محتوای باورها (۴). Snyder و همکار بر این باورند که معنا روشی کلی و عام از ارزیابی زندگی است که منجر به پایین آمدن سطح عواطف منفی و کاهش خطر ابتلا به بیماری روانی می‌شود (۶). در نظریه و پژوهش مربوط به معنا دو بعد مهم معنا در زندگی جلوه گر شده است (۷). بعد نخست به میزان ادراک افراد در خصوص با معنا و هدفمند بودن زندگی‌شان که در اینجا از آن تحت عنوان "وجود معنا" (Presence of meaning) یاد می‌شود مربوط می‌گردد و بعد دوم، به میزان درگیری افراد در راستای "جستجوی معنا در زندگی" (Search for meaning in life) مربوط می‌شود. وجود معنا در زندگی در واقع تجربیات و دغدغه‌های پوچ و پیش پا افتاده‌ی زندگی روزمره را به احساس هدف، مأموریت و ارزشمندی تبدیل می‌کند. این بعد یک جنبه‌ی مهم و برجسته در نظریه‌های مربوط به سلامت کلی انسان محسوب می‌شود (۸) و در گستره‌ی وسیعی از سایر شاخص‌های سلامتی نیز لحاظ گردیده است (۹). جستجوی معنا در زندگی نیز به تلاش فعال و پویای افراد به منظور ایجاد و تقویت درک خود از زندگی اشاره دارد که در نتیجه آن فرد اهمیت و هدف حیات خویش را پس از درگیری در آن می‌یابد. Frankl معتقد است، هر فرد باید به خلق معنا در زندگی خود اقدام ورزد، خواه از طریق دنبال کردن اهداف مهم یا خلق یک زندگی منسجم و یکپارچه (۱۰). Baumeister بر این باور است که احساس معنا را می‌توان در وهله‌ی نخست با ارضای نیازهایی همچون ارزشمندی، هدفمندی، خود کارآمدی و عزت نفس بدست آورد (۱۱). در خلق معنا، سایرین

نهاد های روحانی که افراد را با معانی عمیق تر زندگی آشنا می سازند و به سوال های وجودی از قبیل "من کیستم؟ معنای زندگی چیست؟" پاسخ های مناسبی می دهند (۲۰). نوجوانانی که در خانواده های مذهبی زندگی می کنند، معمولاً از خانواده های غیر مذهبی روابط خانوادگی مستحکم تری دارند (۲۱). هر چند مذهب از معنویت متمایز شده است ولی صاحب نظران مذهبی بر این باورند که معنویت را می توان از طریق آموزش بسط و گسترش داد (۲۲). معنویت یکی از مهم ترین مولفه های کیفیت زندگی و سلامت روان می باشد که در قلب اسلام و کلید فهم جنبه های مختلف آن است (۲۳) و به زندگی انسان معنا می بخشد (۲۴). Carmody و همکاران نشان دادند که بهبود ویژگی معنویت، مرتبط با نشانگان پزشکی و روانشناختی است و باعث بهبود نشانگان می شود (۲۲).

در نتیجه معنویت با برآیند های با ارزش زندگی که مثبت و شادی بخش هستند در رابطه است و "امید به آینده" را در فرد تقویت می کند (۱). ابعاد معنویت شامل عشق، ایمان و امید است که با بهزیستی انسان در ارتباط است. فرانکل بر این باور است که با جنبه ی روحانی عشق می توان صفات و ویژگی های اصلی خداوند را مشاهده نمود (۲۵)، با ایمان، به او اعتماد کرد و دل بسته شد (۲۶) و با امید، به صورت اعتماد به رحمت، لطف، مهربانی، عدالت، مودت و حکمت، خداوند را درک نمود (۱۷). Snyder و همکاران، امید را مجموعه ای شناختی مبتنی بر احساس موفقیت ناشی از منابع گوناگون و مسیرها می دانند (۲۷). شواهد تحقیقاتی زیادی وجود دارند که بین بالا بودن میزان امید افراد و موفقیت آنها در فعالیت های ورزشی، بالا بودن میزان

به اهمیت تصمیم گیری ها و اقدامات روزمره یا خودتعالی بخشی (خودشکوفایی) اشاره کرده اند (۱۲). وجود معنای زیاد در زندگی با لذت بردن از کار (۱۳) رضایت از زندگی و شادمانی و برخی از کارکرد های سلامتی رابطه نشان داده است. همچنین معنا یکی از متغیر هایی است که با تحول مرتبط می باشد و تصور می گردد فراهم کننده ی زمینه ی لازم برای حصول شادکامی باشد (۱۴). Day و همکار به اهمیت معنا در زندگی و متغیر های مرتبط با آن در شخصیت های سالم اشاره نمودند (۱۵). پژوهش های جدید ناظر بر اهمیت سه جهت گیری مجزا نسبت به شادی بوده است، لذت، درگیری و معنا، که دو مورد اخیر پیش بینی های نیرومند تری برای رضایت از زندگی فردی بوده اند (۱۶، ۱۲). بنابراین معنا در زندگی متغیری دو وضعیتی است که هم می تواند پیش آید و هم پس آید باشد. آنچه باعث می شود انسان در زندگی به احساس معناداری یا هدفمندی در زندگی بیندیشد آگاهی معنوی است (۱۷، ۱۸). انستیتو جان ای. فترز (John A Fetzer Institution) معنویت را حالتی از زندگی توأم با آگاهی عمیق در مورد خود، دیگران و خداوند می داند (۱۷).

معنویت فرد را به تعمق در مورد پیوند جویی، برقراری ارتباط، معنا، هدف و همکاری سوق می دهد. معنویت هم در درون و هم بیرون از آیین ها، اعتقادات و مراسم مذهبی شکل می گیرد (۱۹). Steger و همکاران در مطالعه جوانان آمریکایی و ژاپنی دریافت که برعکس جوانان آمریکایی، بین حضور معنا و بهزیستی جوانان ژاپنی رابطه مثبت وجود دارد (۷، ۱) Garbanio معتقد است مذهب بصورت تکیه گاه معنوی به کار می رود،

از این متغیرها در نمونه پژوهشی حاضر قابلیت پیش بینی بیشتری از خود نشان خواهد داد.

روش بررسی

این پژوهش یک مطالعه مقطعی (Cross-sectional) بود که به روش همبستگی انجام شد و جامعه آماری آن را کلیه دانشجویان دختر و پسر شاغل به تحصیل (از ترم ۱ تا ۸) دانشگاه اصفهان و آزاد اسلامی خوراسگان تشکیل می دادند که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای و براساس جدول تعیین حجم نمونه Cohen و همکاران (۳۵) و برحسب خطای ۰/۰۵، ۴۰۰ نفر (۲۱۰ نفر از دانشگاه خوراسگان و ۱۹۰ نفر از دانشگاه اصفهان) به عنوان نمونه انتخاب شدند که از این تعداد ۳۷۸ پرسشنامه (معادل ۹۴/۵ درصد بازگشت داده شد. پرسشنامه های پژوهش بصورت انفرادی و خودگزارشی (Self-report) توسط دانشجویان پاسخ داده شد. روش کار بدین ترتیب بود که در ابتدا برای هر دانشجو در باب پاسخگویی به پرسشنامه ها توضیح کلی ارائه می شد و سپس پرسشنامه در اختیار آنها قرار داده می شد. زمان پاسخگویی به پرسشنامه های پژوهش به همراه پرسشنامه ویژگی های جمعیت شناختی بین ۵ تا ۱۰ دقیقه بصورت میانگین بود که مشارکت کنندگان در پژوهش بطور کاملا آزادانه و به دور از نگرانی به آن پاسخ می دادند. پژوهش حاضر از نوع همبستگی است. ابزار گردآوری داده های پژوهش جهت اندازه گیری متغیرها، ۷ پرسشنامه به انضمام پرسشنامه جمعیت شناختی بود که این پرسشنامه ها عبارتند از: الف) مقیاس معنای معنوی (Spiritual Meaning scale): این ابزار توسط

پیشرفت تحصیلی، سلامت جسمی و روانی بهتر و بیشتر ارتباط نشان می دهند (۲۵، ۲۸، ۲۹). در واقع امید عاملی برانگیزاننده است که افراد را قادر می سازد مسیری را انتخاب کنند که به نتیجه ای مثبت می انجامد، بنابراین می توان اذعان نمود که افراد امیدوار، هدفمند عمل می کنند (۳۰) و امید به آینده از پسايند های زندگی با معنا است که فرد، با معنویت به معنای والاتر، بهزیستی و شکوفایی غنی تری دست می یابد (۳۱، ۳۲، ۳۳). و این نتایج صرفا مربوط به افراد سالم نیست و حتی افراد بیمار نیز با هدفمندی در زندگی رضایت بیشتری از زندگی خواهند داشت. Verduin و همکاران رابطه همبستگی قوی بین بعد روانی کیفیت زندگی با هدفمندی در زندگی بیماران آرتروز روماتوئید یافتند (۳۲). معنای معنوی در زندگی دانشجویان یکی از چالش های پیش روی نظام آموزش عالی کشور است که لازم است با توجه به تغییرات اساسی و بنیادین در زندگی روزمره و شغلی و همچنین مسایل وسوسه کننده و اغوا کننده در جامعه دانشجویی برای آن تدابیری اندیشیده شود. پژوهش ها موید این مطلب است که دانشجویانی که در زندگی خود معنای معنویت را در زندگی دریافته اند در تحصیل و زندگی آتی خویش بسیار هدف گرا، رضایتمند و امیدوار هستند و بهزیستی را درک می کنند (۳۴).

از طرفی این خلاء علمی وجود دارد که آیا علاوه بر روابط بین معنای معنوی با بهزیستی معنوی، شادی ذهنی، رضایت از زندگی، شکوفایی روانشناختی، امید به آینده و هدف در زندگی دانشجویان می توان اذعان داشت که با وجود این ویژگی های روانشناختی معنای معنوی در دانشجویان وجود دارد و کدامیک

دارای ۱۲ سوال بوده و جنبه های ارزشمند روانشناختی انسان را که او را به سمت هیجانهای مثبت و رضایت از زندگی سوق می دهد، می سنجد. این مقیاس نه تنها احساسات خوب را اندازه گیری می کند بلکه جنبه های کلیدی ارزشمندی روانشناختی همچون ارتباطات اجتماعی، احترام به خود، صلاحیت، کار درگیرانه و معنویت را در مکان می سنجد (۳۸). ضریب پایایی این مقیاس در پژوهش حاضر ۰/۸۲ بدست آمد، (ر) پرسشنامه امید به آینده (Future scale): این پرسشنامه دارای ۱۲ سوال و دو زیر مقیاس تحت عنوان گذرگاه و میانجی می باشد. که در سال ۱۹۹۱ توسط Snyder و همکاران طراحی و اعتباریابی شده است (۲۷). این پرسشنامه برای افراد ۱۶ سال به بالا طراحی شده و دامنه آلفای کرونباخ آن را از ۰/۷۰ تا ۰/۸۶ گزارش نموده اند. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای ۰/۸۲ برای نمونه دانشجویان بدست آمد. لازم به ذکر است که این پرسشنامه دارای ۴ مؤلفه بود و گلزاری پایایی این ابزار را با روش همسانی درونی ۰/۸۹ گزارش نموده است (۳۴)، و (و) آزمون سنجش هدفمندی در زندگی (Life engagement test): این ابزار توسط Scheier و همکاران (۲۰۰۶) تدوین و اعتباریابی شد (۳۹). این پرسشنامه دارای ۶ سوال بوده و برای سنجش میزان هدفمندی در زندگی دانشجویان استفاده گردید. ضریب پایایی این مقیاس در پژوهش حاضر ۰/۷۲ بدست آمد. در راستای تحلیل داده های گردآوری شده، علاوه بر تحلیل توصیفی (فراوانی، درصد میانگین و انحراف معیار) داده ها از تحلیل همبستگی Pearson و بمنظور پیش بینی معنای معنوی دانشجویان از رگرسیون Stepwise استفاده شد.

Mascaro و همکاران تدوین و طراحی شده است. ضریب پایایی این پرسشنامه در تحقیق ماسکارو و همکاران ۰/۸۹ بدست آمده است (۳۶). در این پژوهش نیز ضریب پایایی آن بر حسب آلفای کرونباخ ۰/۷۵ بدست آمد. (ب) مقیاس بهزیستی معنوی (FACIT-Sp): این مقیاس را برای اولین بار Carmody و همکاران طراحی، تدوین و بکار گرفتند (۲۲). این پرسشنامه دارای ۱۲ سوال است که به ارزیابی بهزیستی معنوی مستقل از اعتقادات مذهبی می پردازد و دارای دو زیر مقیاس آرامش معنوی (Peace) (۸ سوال) با ضریب پایایی ۰/۷۹ و باور معنوی (اعتقاد) (Faith) (۴ سوال) با ضریب پایایی ۰/۸۵ می باشد. (ج) مقیاس شادی ذهنی (Subjective Happiness Scale): Lyubomirsky و همکار این ابزار را برای اولین بار در مجله شاخص های اجتماعی به معرفی، اعتباریابی و چاپ رساندند (۳۷). این ابزار دارای ۴ سوال با طیف لیکرت ۷ درجه ای می باشد. ضرایب پایایی به استناد مطالعات صاحبان مقیاس در مطالعات گوناگون بین ۰/۷۹ تا ۰/۹۴ گزارش شده است. در این پژوهش نیز ضریب پایایی آن ۰/۵۶ محاسبه گردید، (د) پرسشنامه رضایت از زندگی (Satisfaction With Life Scale): این مقیاس ۵ سوالی توسط Diener و همکار جهت سنجش میزان رضایت کلی از زندگی تهیه شده است. آنها روایی و پایایی مطلوبی (آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۵) برای این مقیاس گزارش کرده اند (۳۸). در این پژوهش نیز ضریب بدست آمده معادل ۰/۸۰ بود، (ذ) مقیاس شکوفایی روانشناختی (Psychological Flourishing Scale): این ابزار توسط Diener و همکار طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه

یافته ها

از ۳۷۸ پرسشنامه توزیع شده، به لحاظ جنسیت، ۵۳ نفر (۱۴ درصد) پسر و ۳۲۵ نفر (۸۶ درصد) دختر و ترکیب سنی آنها از ۱۸ تا ۲۹ سال متغیر بود. میانگین سنی گروه نمونه پژوهش حاضر ۲۱/۸ سال با انحراف استاندارد ۱/۷۶ و از نظر وضعیت تأهل، ۳۲۱ نفر (۸۴/۹ درصد) مجرد و ۵۷ نفر (۱۵/۱ درصد) متأهل بودند.

یافته های جدول ۱ نشان می دهد که معنای معنوی با تمامی متغیرهای پیش بین دارای رابطه مثبت و معنادار است گرچه بیشترین ارتباط معنای معنوی به ترتیب با بهزیستی معنوی (آرامش معنوی)، هدفمندی در زندگی، امید به آینده و شکوفایی روانشناختی است و این روابط در سطح ($p < 0/01$) معنادار است. بطوریکه ملاحظه می شود آرامش معنوی دارای بیشترین ارتباط با امید به آینده ($r = 0/69$) و کمترین ارتباط با شادی ذهنی است ($r = 0/41$). این در حالی است که شادی ذهنی با معنای معنوی دارای ارتباط ضعیف تری است ($r = 0/26$).

یافته های همبستگی چند متغیره جدول ۲ حاکی از آنست که در مرحله اول هدفمندی در زندگی دارای رابطه همبستگی ۰/۶۱ با معنای معنوی است که با ترکیب هدفمندی با باور معنوی مقدار همبستگی چند متغیری به ۰/۶۹ می رسد که نشان دهنده تاثیر متغیر دوم بر ضریب همبستگی به میزان ۸ درصد است. در گام سوم به ترکیب دو متغیری موجود در گام دوم، آرامش معنوی نیز اضافه شد که در این ترکیب ضریب همبستگی به ۰/۷۱ رسید که حاکی از افزایش ضریب همبستگی است. در گام چهارم با ورود شکوفایی روانشناختی به ترکیب قبلی ضریب همبستگی

چند متغیری به ۰/۷۲ رسید و در نهایت در گام پنجم با اضافه شدن امید به آینده به ترکیب چهار متغیر قبلی، ضریب همبستگی چند متغیری به ۰/۷۳ افزایش یافت. متغیر پیش بین هدفمندی در زندگی در گام اول ۳۸ درصد، هدفمندی در زندگی و باور معنوی در گام دوم ۴۷ درصد، هدفمندی در زندگی، باور معنوی و آرامش معنوی در گام سوم ۵۰ درصد، هدفمندی در زندگی، باور معنوی، آرامش معنوی و شکوفایی روانشناختی در گام چهارم ۵۲ درصد و در گام پنجم هدفمندی در زندگی، باور معنوی، آرامش معنوی، شکوفایی روانشناختی و امید به آینده ۵۳ درصد از واریانس معنای معنوی دانشجویان را بعنوان متغیر ملاک تبیین می کنند. همچنین نتایج تحلیل واریانس بیانگر آن است که با توجه به اینکه F بدست آمده در سطح ($p < 0/05$) معنادار می باشد لذا مدل محاسبه شده در هر پنج گام معنادار و قابل تعمیم به جامعه آماری پژوهش است.

نتایج جدول (۳) حاکی از آن است که در گام اول هدفمندی در زندگی با بتای استاندارد ۰/۶۲، در گام دوم هدفمندی در زندگی و باور معنوی، به ترتیب با بتای ۰/۴۷ و ۰/۳۴ در گام سوم هدفمندی در زندگی، باور معنوی و آرامش معنوی به ترتیب با بتای ۰/۳۶، ۰/۲۶، ۰/۲۴، در گام چهارم هدفمندی در زندگی، باور معنوی، آرامش معنوی و شکوفایی روانشناختی به ترتیب با بتای ۰/۳۰، ۰/۲۲، ۰/۱۹، ۰/۱۰ و ۰/۱۸ در گام پنجم هدفمندی در زندگی، باور معنوی، آرامش معنوی، شکوفایی روانشناختی و امید به آینده با بتای استاندارد ۰/۲۹، ۰/۲۰، ۰/۱۵، ۰/۱۴، ۰/۱۰ قادر به پیش بینی معنای معنوی دانشجویان می باشند. مقادیر تی و سطح معناداری به اثر هر یک از متغیرهای پیش بین اشاره ای

اجمالی می کند. مقدار بزرگ تی مطلق و مقدار کوچک p نشان می دهد که متغیر های پیش بین تأثیر زیادی بر متغیر ملاک دارد.

جدول ۱: ماتریس ضرایب همبستگی معنای معنوی با بهزیستی معنوی، شادی ذهنی، رضایت از زندگی، شکوفایی روانشناختی، امید به آینده و هدف در زندگی

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف معیار	معنای معنوی	آرامش معنوی	باور معنوی	شادی ذهنی	رضایت از زندگی	شکوفایی روانشناختی	امید به آینده	هدفمندی در زندگی
معنای معنوی	۵۱/۳۷	۸/۱۰	-							
بهزیستی معنوی (آرامش معنوی)	۲۶/۲۰	۵/۵۲	۰/۶۱ ^{**}	-						
بهزیستی معنوی (باور معنوی)	۷۲/۶۸	۳/۸۰	۰/۵۶ ^{**}	۰/۵۵ ^{**}	-					
شادی ذهنی	۱۵/۷۳	۵/۱۸	۰/۲۶ ^{**}	۰/۴۱ ^{**}	۰/۱۸ ^{**}	-				
رضایت از زندگی	۲۰/۹۶	۶/۵۹	۰/۴۷ ^{**}	۰/۵۹ ^{**}	۰/۴۳ ^{**}	۰/۳۹ ^{**}	-			
شکوفایی روانشناختی	۶۰/۴۴	۱۱/۴۸	۰/۵۸ ^{**}	۰/۶۰ ^{**}	۰/۵۴ ^{**}	۰/۳۶ ^{**}	۰/۶۵ ^{**}	-		
امید به آینده	۴۵/۳۹	۱۰/۳۱	۰/۶۰ ^{**}	۰/۶۹ ^{**}	۰/۵۷ ^{**}	۰/۴۳ ^{**}	۰/۵۹ ^{**}	۰/۶۷ ^{**}	-	
هدفمندی در زندگی	۲۱/۶۵	۴/۱۴	۰/۶۱ ^{**}	۰/۶۱ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	۰/۳۲ ^{**}	۰/۵۵ ^{**}	۰/۵۸ ^{**}	۰/۵۹ ^{**}	-

$(p < 0.01)^{**}$ n = ۳۷۸

جدول ۲: ضرایب همبستگی چندگانه در رگرسیون گام به گام برای پیش بینی معنای معنوی

شاخص آماری مدل (گام به گام)	R	R ²	R ² تعدیل یافته	F	معناداری
گام اول	۰/۶۱۴	۰/۳۷۶	۰/۳۷۵	۲۲۰/۲۲	۰/۰۰۰
گام دوم	۰/۶۹۲	۰/۴۷۸	۰/۴۷۵	۱۶۱/۳۳	۰/۰۰۰
گام سوم	۰/۷۱۵	۰/۵۱۲	۰/۵۰۸	۱۲۱/۶۰	۰/۰۰۰
گام چهارم	۰/۷۲۶	۰/۵۲۸	۰/۵۲۲	۹۷/۰۷	۰/۰۰۰
گام پنجم	۰/۷۳۰	۰/۵۳۳	۰/۵۲۷	۷۹/۱۴	۰/۰۰۰

جدول ۳: ضرایب غیراستاندارد و استاندارد در رگرسیون گام به گام برای پیش بینی معنای معنوی دانشجویان

سطح معناداری (p)	مقدار t	ضرایب استاندارد		ضرایب غیراستاندارد β		شاخص های آماری
		β	خطای استاندارد	β	خطای استاندارد	
۰/۰۰۰	۱۳/۹۸	-	۱/۷۹	۲۵/۰۵	مقدار ثابت	گام اول
۰/۰۰۰	۱۴/۸۴	۰/۶۲	۰/۰۸	۱/۲۰	هدفمندی در زندگی	
۰/۰۰۰	۱۱/۹۲	-	۱/۷۴	۲۰/۷۳	مقدار ثابت	گام دوم
۰/۰۰۰	۱۰/۹۱	۰/۴۷	۰/۰۸	۰/۹۱	هدفمندی در زندگی	
۰/۰۰۰	۷/۹۹	۰/۳۴	۰/۰۹	۰/۷۳	باور معنوی	گام سوم
۰/۰۰۰	۱۰/۷۲	-	۱/۷۴	۱۸/۶۸	مقدار ثابت	
۰/۰۰۰	۷/۵۰	۰/۳۶	۰/۰۹	۰/۷۰	هدفمندی در زندگی	گام سوم
۰/۰۰۰	۵/۸۰	۰/۲۶	۰/۱	۰/۵۶	باور معنوی	
۰/۰۰۰	۴/۷۶	۰/۲۴	۰/۰۷	۰/۳۵	آرامش معنوی	گام چهارم
۰/۰۰۰	۹/۲۰	-	۱/۸۱	۱۶/۶۷	مقدار ثابت	
۰/۰۰۰	۶/۱۳	۰/۳۰	۰/۱	۰/۵۹	هدفمندی در زندگی	گام چهارم
۰/۰۰۰	۴/۷۱	۰/۲۲	۰/۱	۰/۴۶	باور معنوی	
۰/۰۰۰	۳/۷۵	۰/۱۹	۰/۰۸	۰/۲۸	آرامش معنوی	گام پنجم
۰/۰۰۱	۳/۴۸	۰/۱۸	۰/۰۴	۰/۱۲	شکوفایی روانشناختی	
۰/۰۰۰	۹/۲۹	-	۱/۸۰	۱۶/۷۶	مقدار ثابت	گام پنجم
۰/۰۰۰	۵/۷۶	۰/۲۹	۰/۱	۰/۵۶	هدفمندی در زندگی	
۰/۰۰۰	۴/۲۸	۰/۲۰	۰/۱	۰/۴۳	باور معنوی	گام پنجم
۰/۰۰۶	۲/۷۵	۰/۱۵	۰/۰۸	۰/۲۲	آرامش معنوی	
۰/۰۰۸	۲/۶۶	۰/۱۴	۰/۰۴	۰/۱۰	شکوفایی روانشناختی	گام پنجم
۰/۰۴۴	۲/۰۲	۰/۱۲	۰/۰۵	۰/۰۹	امید به آینده	

بحث و نتیجه گیری

به ترتیب نشان دادند که بین معنای معنوی با رضایت از زندگی، شادی ذهنی، زندگی هدفمند، بهزیستی معنوی، امید به آینده و شکوفایی روانشناختی رابطه مثبت معنادار وجود دارد و این ارتباط با آرامش معنوی، هدفمندی و امید به آینده قوی تر است و این یافته با نتایج پژوهش های متعدد همخوان

هدف اصلی پژوهش حاضر تحلیل روابط بین معنای معنوی با بهزیستی معنوی، شادی ذهنی، رضایت از زندگی، شکوفایی روانشناختی، امید به آینده و هدف در زندگی دانشجویان دانشگاه اصفهان و آزاد اسلامی خوراسگان بوده است. یافته ها

نتایج روابط ساده این مطالعه استنتاج علی کرد ولی بعنوان یک احتمال قابل بررسی است. در این راستا تاکنون هیچ مطالعه ای جهت مقایسه انجام نشده است. در سطح بررسی روابط ساده در این پژوهش روابط همبستگی بر اساس خرده مقیاس های معنای معنوی سنجیده نشد بلکه مبنای اصلی تحلیل های همبستگی بر نمره کلی معنای معنوی در زندگی نهاده شد و علت اصلی آن نیز ادعای استگر و همکاران (۲۰۰۶) راجع به بدست آمدن وضعیت کلی فرد از جمع نمرات مقیاس معنای معنوی بود (۷). از طرفی نتایج بدست آمده موید زیر بناهای اساسی تئوریک در ارتباط با معنای معنوی و متغیرهای پیش بین بود. امیدواری به آینده و معنویت در زندگی و وجود نگرش معنوی به زندگی فرد را هدفمند تر و راضی تر خواهد نمود و در نتیجه چنین دانشجویانی لذت درونی را درک نموده و به خداوند باور دارند و با این باور به آرامش می رسند (الا بذكر الله تطمئن القلوب). بطوریکه نتایج گام اول مدل رگرسیون گام به گام نشان داد، هدفمندی در زندگی دانشجویان معنای معنوی در زندگی آنها را تبیین می کند که البته توان پیش بینی بدست آمده به نسبت توان بالایی است (۶۲ درصد). از این یافته می توان چنین نتیجه گیری کرد که به احتمال قوی دانشجویانی که در زندگی خویش هدفمند عمل می کنند انسانهایی هستند که معنای معنویت را درک نموده اند. این قدرت پیش بینی با ورود باور معنوی به ۴۷ درصد کاهش یافته و این کاهش موید این نکته است که باور معنوی دارای این قابلیت نیز هست که خود را بعنوان یک متغیر واسطه ای مطرح سازد. در گام سوم با ورود آرامش معنوی در معادله توان پیش بینی هدفمندی در زندگی

است (۲۲، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲). هرچند سطح و میزان روابط بدست آمده در این مطالعه با مطالعات قبلی متفاوت است ولی به نسبت روابط بسیار قوی و قابل توجه ای بین معنای معنوی و دیگر شاخص ها حاکم می باشد. بدین ترتیب می توان اذعان داشت؛ دانشجویانی که در زندگی خویش ادراک بالایی از معنای معنوی دارند معنویت را نیرویی روح بخش و برانگیزاننده در زندگی در نظر می گیرند و از آن بعنوان انرژی ای که الهام بخش آنها به سمت و سوی فرجامی معین، یا هدفی به سوی ورای فردیت است یاد می کنند. بنابراین ارتباط قوی این نوع معناداری با هدفمندی، امید به آینده و شکوفایی روانشناختی توجیه می شود. در این راستا پژوهشی که بطور مستقیم با این نتایج همخوان باشد یافت نشد اما مطالعاتی هستند که می توان چنین نتایجی را از آنها استنتاج نمود (۳۲). از طرفی امید به آینده دارای رابطه قوی با شکوفایی روانشناختی و رضایت از زندگی بود؛ این یافته موید آنست که دانشجویانی که امیدوارترند بیشتر به توانمندی های شناختی شان توجه می کنند و درک لذت بخش تری از زندگی دارند. بعلاوه رابطه قوی هدفمندی با شکوفایی و رضایت از زندگی، تبیین کننده این موضوع است که انسان برای رسیدن به اهداف خویش به نحوی از توانایی هایش استفاده می کند که در نهایت به رضایت برسد که این رابطه به نحو بسیار جالبی با قدرتمندی رابطه بین رضایت از زندگی و آرامش معنوی تبیین شده است. بنظر می رسد رابطه بین متغیرهای پژوهش را بتوان در قالب یک چرخه تصور کرد و نه یک رابطه خطی، اما به هر حال با زندگی معنادار به سمت آرامش و از آرامش به سوی رضایت می توان حرکت کرد. هرچند نباید از

دارند بلکه این امید را به دیگران نیز منتقل می کنند و شدیداً بدنبال شکوفایی خویش هستند. وجود این معنا در زندگی آنها چنانچه زیربنای معنوی داشته باشد. علاوه بر اینکه باورهای معنوی فرد را تحکیم می بخشد به او آرامش می بخشد که این دو خود چارچوب های بهزیستی معنوی فرد هستند. بنظر می رسد معنای معنوی در زندگی دانشجویان از قدرت زیادی برخوردار باشد. اهمیت قابلیت پیش بینی معنای معنوی دانشجویان زمانی بیشتر می شود که فضای پر تنش و حساس دوره تحصیل و ابتدای ورود ایشان به دانشگاه در نظر گرفته شود. چنانچه زندگی فرد معنادار شود و متعاقب آن امید و آرامش بر زندگی اش حکمفرما گردد این افراد به راحتی می توانند با چالش های زندگی روبرو شوند، از موقعیت هایی که در آن قرار می گیرند رضایت خاطر بدست آورند و شادی بیشتری را تجربه نمایند (۲۴). یکی از عمده ترین محدودیت های این پژوهش عدم امکان تعمیم یا تعمیم محتاطانه یافته ها به دانشجویان دیگر دانشگاه های کشور است. خصوصاً اینکه متغیرهای فرهنگی نیز در این پژوهش بررسی نشده است و امکان وجود تفاوت نیز بر اساس آن وجود دارد. همچنین به مدیران و مسئولان آموزش عالی در استان اصفهان و بسیار محتاطانه در کشور پیشنهاد می گردد در راستای معرفی و شناخت بیشتر از معنویت و معناداری در زندگی دانشجویان چه در محیط آموزشی و رسمی و چه در محیط غیر رسمی با برگزاری کلاس هایی با محتوای خدانشناسی، انسان شناسی، معناشناسی، اخلاق و اصول اسلامی معنای معنویت را بیش از گذشته به دانشجویان معرفی نمایند. بعلاوه با توجه به آنکه هدفمندی در زندگی

بطور قابل توجهی کاهش می یابد و به ۳۶ درصد می رسد این در حالی است که توان ۳۴ درصدی باور معنوی نیز به ۲۶ درصد کاهش می یابد. عبارتی در حضور متغیری چون آرامش معنوی توان پیش بینی متغیرهای قبلی در معادله کاهش می یابد و این در حالی است که ضریب مجذور همبستگی چندگانه در گام سوم نسبت به گام اول از ۳۸ درصد به ۵۰ درصد رسیده است. بدین معنا که ترکیب همزمان این سه متغیر بسیار قویتر از زمانی است که فقط متغیر هدفمندی در زندگی در معادله رگرسیون حاضر است. در گام چهارم شکوفایی روانشناختی به مدد اضافه می گردد و مجذور ضریب همبستگی نسبت به گام قبلی ۲ درصد افزایش می یابد و در این گام ۳ درصد از قدرت پیش بینی هدفمندی در زندگی نسبت به گام اول کسر می گردد. در گام پنجم با ورود متغیر امید صرفاً ۱ درصد به مجذور ضریب همبستگی چندگانه اضافه می گردد اما به نسبت از توان پیش بینی متغیرهای پیش بین قبلی کاسته می شود. بدین ترتیب می توان این تبیین نظری را پذیرفت که معنای معنوی در زندگی فرد طرحواره هایی از شادی، رضایت، هدفمندی، آرامش و امید به آینده را می سازد. اما نکته بسیار مهم در این پژوهش حذف شادی ذهنی از مدل بود. علت اصلی خروج متغیرها از مدل رگرسیون توان کم آنها در پیش بینی معنای معنوی در حضور سایر متغیرها بود. از یافته های مربوط به جدول ۲ می توان چنین نتیجه گیری کرد که وجود معنای معنوی در زندگی و آرامش معنوی امید و انتظار رویدادهای مثبت در فرد را تقویت می کند. این دیدگاه با رویکرد رکر (۴۳)، ونگ و زیکا (۴۴) و چمبرلین (۴۵) همخوان است. افراد امیدوار نه تنها خود آرامش

شغلی در دانشگاه بسیار فراوان بوده و عدم نظارت دانشگاه بر برنامه های تحصیلی دانشجویان ممکن است این اضطراب و نگرانی را تشدید کند. البته لازم است سرفصل ها و روش های آموزش نیز در دانشگاه ها اصلاح گردد چراکه بخش زیادی از بی معنای، تحت تاثیر برنامه های بی هدف و غیر کاربردی آموزشی است.

تقدیر و تشکر

از تمامی دانشجویانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند تقدیر و تشکر می نمایم و سلامتی و موفقیت آنها را از خداوند متعال خواستاریم.

References

- 1-Steger M F, Kawabata Y, Shimai S, et al. The meaningful life in Japan and the United States: Levels and correlates of meaning in life. *J Research in Personality* 2008; 42: 660–678.
- 2-Linley P A, Joseph S. (Eds). *Positive psychology in practice*. Hoboken, NJ: Wiley; 2004.
- 3-Morgan J, Farsides T. *Measuring Meaning in Life*. Social Psychology, University of Sussex, Brighton: BN19 RH, UK, 2007.
- 4-O'Connor K, Chamberlain K. Dimensions and discourses of meaning in life: Approaching meaning from qualitative perspectives. In Reker G T, Chamberlain K. *Exploring existential meaning: Optimising human development across the life span*. USA: Sage; 2000; 75–91.
- 5-Mojtahed Shabestari M. Life, purpose & meaning. *Baztab journal* 2006; 23[Persian].
- 6-Feldman D B, Snyder C R. Hope and the Meaningful Life: Theoretical and Empirical Associations between Goal-directed Thinking and Life Meaning, *J Social and Clinical Psychology* 2005; 24: 401-421.
- 7- Steger M F, Frazier P, Oishi S, et al. The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *J Counseling Psychology* 2006; 53: 80–93.
- 8-King L A, Napa C K. What makes a life good? *J Personality and Social Psychology* 1998; 75: 156–165.

دارای بیشترین قدرت پیش بینی نسبت به دیگر متغیرهای پژوهش بود، پیشنهاد می گردد عناصر درونی و ایجاد کننده زندگی هدفمند در بین دانشجویان شناسایی گردد و توسط مراکز مشاوره، مسئولین و اساتید دانشگاهها مورد تاکید قرار گیرد تا دانشجویان با برنامه و مبتنی بر مدیریت زمان دوره زندگی دانشجویی را سپری کنند. در عین حال دانشگاهها با برگزاری برنامه های فرهنگی و معنوی داخل دانشگاه بایستی بدنبال افزایش تمرکز معنوی دانشجویان باشند و در کنار افزایش توان معنوی دانشجویان و به چالش کشیدن دانسته های آنها و اصلاح این مبانی، از بهم زدن آرامش معنوی دانشجویان خودداری کنند، خصوصا اینکه عوامل اضطراب زای تحصیلی و

- 9- Reker G T. Theoretical perspective, dimensions, and measurement of existential meaning. In Reker G T, Chamberlain K. Exploring existential meaning: Optimizing human development across the life span. Thousand Oak, CA: Sage Publications; 2000:39–58.
- 10-Kenyon GM. Philosophical foundations of existential meaning. In Reker G T, Chamberlain K. Exploring existential meaning: Optimizing human development across the life span. Thousand Oaks, CA: Sage; 2000; 7-22
- 11-Baumeister R F. Meanings of life. New York: Guilford; 1991.
- 12-Seligman M E P. Authentic happiness. New York: Free Press; 2002.
- 13- Bonebright C A, Clay D L, Ankenmann R D. The relationship of workaholism to work-life conflict, life satisfaction and purpose in life. *J Counseling Psychology* 2000; 47: 469–477.
- 14- Lent R W. Toward a unifying theoretical and practical perspective on well-being and psychosocial adjustment. *J Counseling Psychology* 2004; 51: 482–509.
- 15- Day S, Rottinghaus P. The healthy personality. In: Walsh WB Counseling psychology and optimal human functioning Mahwah, NJ: Erlbaum; 2003; 1-23.
- 16- Peterson C, Park N, Seligman M. Orientations to happiness and life satisfaction: The full life versus the empty life. *J Happiness Studies* 2005; 6: 25–41.
- 17-Ghobari Banaab B, Raghebian R. Child, adolescent and spirituality. Tehran: Yastoron Publication; 2007[persian].
- 18- OKing P E. Religion and identity: The role of ideological, Social and spiritual contexts. *J Applied development science* 2003; 7(3): 196-203.
- 19-Benson P L, Roehlkepartain E C, Rude S P. Spiritual development in childhood and adolescence: Towarda field of inquiry. *J Applied development science* 2003; 7(3): 204-212.
- 20-Garbanio J. Raising children in a socially toxic environment. San Francisco: Jossey-Bass; 1995.
- 21-Smith C, Kim P. Family religious involvement and the quality of parental relationships for families with early adolescents. Chapel Hill, NC: National study of youth and religion, 2003.
- 22-Carmody J, Reed G, Kristellerc J, et al. Mindfulness, spirituality, and health-related symptoms. *J Psychosomatic Research* 2008; 64: 393–403.
- 23-Nasr H. Hoseini H, in Translation marefate javdan. Tehran: niyosha Publication, 2008[Persian].
- 24-King L A, Hicks J A, Krull J L, et al. Positive affect and the experience of meaning in life. *J Personality and Social Psychology* 2006; 90: 179–196.

- 25- Khoshdel g. In *Traslatio Growtl psychology*. Schultz D.Tehran : Peykan Publication; 2006.[Persian]
- 26-Kirkpatrick L A. God as a substitute attachment figure: A longitudinal study of adult attachment style and religious change in college students. *Personality and social psychology bulletin* 1998; 24: 961-973.
- 27-Snyder C R, Harris C, Anderson J R, et al. The will and the ways: development and validation of an individual-differences measure of hope. *J Personality and Social Psychology* 1991; 60: 570-585.
- 28-Snyder C R. Hope Theory: Rainbows in the Mind. *Psychological Inquiry* 2002; 13: 249–275.
- 29- Snyder C R, Feldman D B, Shorey H S, et al. Hopeful choices: A school counselors guide to hope theory. *Professional School Counselling* 2002; 5(5): 298-308. Available from PsychINFO database. Accessed 2010 Feb 6.
- 30- Snyder C R, Rand K L, Siigmon D R. Hope theory: A member of positive psychology family. In C. R. Snyder & Lopez. *Handbook of positive psychology*. New York: Oxford University Press; 2002: 257-276.
- 31- Keyes C L M, Haidt J. *Flourishing: Positive psychology and the life well lived*. Washington, DC: American Psychological Association: 2003.
- 32- Verduin P J M, de Bock GH, Vliet Vlieland T P M, et al. Purpose in life in patients with rheumatoid arthritis. *Clin Rheumatol* 2008; 27: 899–908
- 33- Lerner R M E M, Anderson P M. Positive youth development: Thriveing as the basis of personhood and sivil society. *J Applied development science* 2003; 7(3):172-180.
- 34- Nadi M A, Sajjadian I. developmental cognitive meaning of life among Isfahan university students. National conference of meaning of life, 2009 15-16, Isfahan.[Persian]
- 35-Nadi M A, Sajjadian I. *Fundamentals of applied research methods in humanities*. Isfahan: Khorasgan university Publication, 2010[Persian].
- 36- Mascaro N, Rosen H, Morey L C. The development, construct validity, and clinical utility of the spiritual meaning scale. *Personality and individual differences* 2004; 37: 845–860.
- 37-Lyubomirsky S, Lepper H S. A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research* 1999; 46: 137-155.
- 38- Diener E D, Biswas-Diener R. *Happiness: Unlocking the mysteries of psychological wealth*. New York: Wiley/Blackwell; 2008.
- 39- Scheier M F, Wrosch C, Baum A, et al. The Life Engagement Test: Assessing Purpose in Life. *Journal of Behavioral Medicine* 2006; 29(3): 291-298.

- 40-Nasiri H A, Jokar B. meaningful in life, hope, life satisfaction & mental health in women. *Women research* 2008; 6(2): 157-176 [Persian].
- 41-Mohamad M, AbdRazak A, Mutiu S. Meaning in Life among Muslim Students. *Procedia- Social and Behavioral Sciences* 2011; 30: 743 – 747
- 42- Snyder C R, Cheavens J, Sympson S C. Hope: an individual motive for social commerce. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice* 1997; 1: 107-118.
- 43- Reker G T. The Purpose-in-Life Test in an Inmate Population: An Empirical Investigation. *J Clinical Psychology* 1997; 33: 688-693.
- 44-Wong P T P. Spirituality, meaning, and successful aging. In Wong PTP, Fry PS, *The human quest for meaning: A handbook of psychological research and clinical application*. Mahwah, NJ: Erlbaum; 1998: 111-140.
- 45- Zika S, Chamberlain K. On the Relation between Meaning in Life and Psychological Well-being. *British Journal of Psychology* 1992; 83: 133-145.

The Analytical Relations Between Spiritual Concept With Spiritual Well-being, Mental Happiness, Satisfaction with Life, Psychological Flourishing, Hope for Future and Purposefulness in the University Students

Nadi MA*(Ph.D) Sajjadian I** (Ph.D)

*Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Educational Administration, School of Educational Sciences and psychology, Islamic Azad University, Khorasgan Branch, Esfahan, Iran.

**Ph.D student of Psychology, Department of Clinical Psychology, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Esfahan, Iran.

Abstract

Background: The definition of "concept of life" varies throughout the field, ranging from coherence in one's life to goal directedness or purposefulness to the ontological significance of life from the point of view of experience in individual. The present study was conducted to explore the relationship between spiritual concept with spiritual well-being, mental happiness, satisfaction with life, psychological flourishing, hope to future and engagement in life.

Method: The statistical population included all of the male and female university students of Isfahan and Khorasgan branch in the academic year 1388-89. By using a stratified sampling commensurate of Cohen et al, some 400 subjects were selected. Scales which were used concurrently were: Mascaro et al's spiritual concept scale, Carmody et al's Spiritual Well-Being Scale (FACIT-Sp) with two aspects: spiritual faith and spiritual peace, Lyubomirsky's Subjective Happiness Scale, Dyner's satisfaction with life scale, Dyner & Biswas Dyner's psychological flourishing, Snyder et al's Future scale, Scheier et al's life engagement test (assessing purpose in life). The face and content validity of Scales were approved by the specialists and their reliability was measured by Chronbach's Alpha coefficient which were 0.79, 0.87, 0.56, 0.60, 0.87, 0.82, 0.74 respectively.

Results: The findings showed that there are significant positive relations between spiritual concept with two subscales of spiritual wellbeing (spiritual faith and spiritual peace), mental happiness, satisfaction with life, psychological flourishing, hope to future and purposefulness in life and the highest relation was related to purposefulness in life. In addition, the multiple regression result showed that at first purposefulness in life became 38 percent, with spiritual faith in the second step, 47 percent; spiritual peace in the third step, 50 percent, introduction of psychological flourishing in the fourth step, 52 percent and finally introducing hope for future 53 percent.

Conclusion: The spiritual meaning appears to be influenced by purpose of living, spiritual faith, spiritual peace, psychological flourishing and hope for future. In other words, when students perceive that concept of life is based on spirituality they try to behave purposeful in their life.

Keywords: Spiritual meaning, Subjective happiness, Satisfaction with life, Psychological flourishing, Hope for future.